JIAN LIU:
HAVE A NICE DAY

FOGD A PÉNZT

SEPSI LÁSZLÓ

JIAN LIU RAJZFILMJEI ÉS HŐSEI EGYARÁNT A NYUGATI MINTÁT KÖVETIK.

Jian Liu *Piercing I* című munkáját az első olyan kínai egészestés animációként mutatták be, amelynek finanszírozásában nem vállalt részt a kínai állam. Ez egyrészt azt is jelentette, hogy a produkció hazájában nem kerülhet moziforgalmazásba – így elsősorban fesztiválokon kereste közönségét –, másrészt arra is rámutatott, hogy az „indie", mint nem csak intézményi, hanem esztétikai kategória, nem kötődik kizárólagosan az Egyesült Államok filmgyártásához. A *Piercing I*-ban a kínai külvárosokban csellengő lecsúszottak és rosszéletűek ugyanazzal a véletlendramaturgiával és fekete humorral verték át és gyilkolták egymást egy banánosládányi pénz megszerzése érdekében, amivel angolszász kollégáik a kilencvenes években töltötték meg a független stúdióknál készült megannyi komédiába hajló neo-noirt. Idén Liu a *Have a Nice Day*-jel megint elsőzött, második filmje az első kínai animáció, amely elindult Berlinben az Arany Medvéért, stílusát tekintve pedig a *Piercing I* egyértelmű folytatása, játszódhatnának akár ugyanabban a fikciós univerzumban is. A nyugati független gengszterfilmek analógiájánál maradva azt is mondhatjuk, hogy a *Kutyaszorítóban* és a *Ponyvaregény*, vagy a *Ravasz, az agy...* és a *Blöff* pályaindító filmduóinak bukkant fel a keleti bűntársa.

A maga szűk hetven perces játékidejével a *Have a Nice Day* nem ígér sokkal többet előzményénél, leginkább annak alaptémáit és motívumait variálja. Ugyanúgy egy lepukkant külvárosban járunk valahol Dél-Kínában, ahol újra félvilági figurák ölik egymást banánosláda helyett most egy táska pénzért. Liu egyik legszembetűnőbb változtatása, hogy második filmjében még kevésbé jelöl ki egyértelmű főhőst – a *Piercing I* hazavágyó, de a körülmények miatt folyton akadályoztatott huszonévese még valamiféle generációs életérzést is hordozott –, és a *Have a Nice Day*ben felvonultatott karakterek egy fokkal közelebb kerültek az angol és amerikai bűnfilmek közhelyeihez. A kínzás közben rezignáltan nosztalgiázó bandavezér vagy a legyőzhetetlennek tűnő hentesbérgyilkos lokális árnyalatokat nélkülöző variációk a műfaj bevett szereplőtípusaira, akiknek ismerőssége így épp annyira előny, mint hátrány: jelenlétük egyszerre ébreszthet otthonos nosztalgiát a zsáner húsz évvel ezelőtti formája iránt, és fenyeget azzal, hogy Liu nem tud túllendülni az utánérzések halmozásán. Mindeközben a *Have a Nice Day* rajzstílusa reflektál is arra a kettősségre, amit a realizmusigénnyel ábrázolt helyi közeg és az abban mozgó konzervkarakterek hordoznak: az aprólékosan kidolgozott, olykor kifejezetten zsúfolt hátterek előtt jóval egyszerűbben megrajzolt alakok mozognak, akiknek jellegzetes vonásai és kevés mozgásfázisa is azt erősíti, hogy készen kapott, újrahasznosított archetípusok.

„Ismerőssége épp annyira előny, mint hátrány"

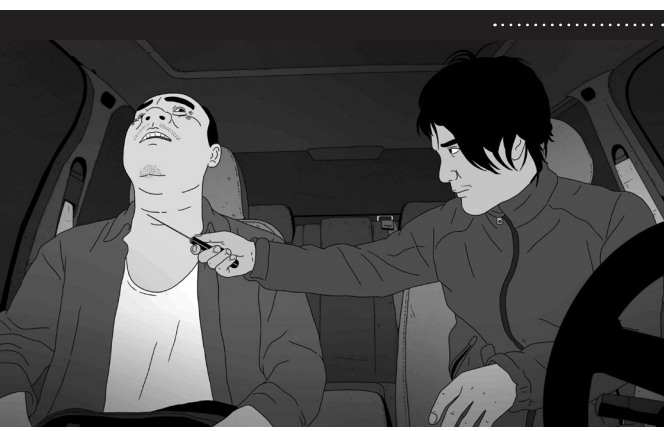

Mint számos nyugati kollégájánál, Jian Liu piti bűnözői is részben alkotói szerepmetaforák, ügyeskedésükben és karrierizmusukban felismerhető az a céltudatosság, amivel az író-rendező igyekszik megvetni a lábát a filmiparban. Ebből a szempontból árulkodó a *Have a Nice Day* hangsúlyeltolódása, hiszen itt már nem elsősorban bűnbe csábult átlagembereket látunk, mint a *Piercing I*-ban, hanem a helyi alvilág profi-félprofi gengsztereit. De amellett, hogy szereplőinek szintlépése a bűnözői ranglétrán párhuzamba állítható a rendezői pálya alakulásával, a lopott jüanok hajszolása ugyanennyire bír konkrét társadalmi áthallásokkal. A *Have a Nice Day* gengsztereinek vágyai meglehetősen banálisak – plasztikai műtét a barátnőnek vagy egy hétvége egy luxushotelben –, és szinte mind a nyugati kapitalista értékrendhez kötődnek, ahogy magában a heist-film műfajában is rendre elválaszthatatlan az önmegvalósítás az anyagi javaktól, tehát az aktuális nagy lóvé megszerzésétől. Mint azt az egyik szereplő meg is fogalmazza a *Have a Nice Day* gondolati magját adó monológban, háromféle szabadság létezik: a sarki piac szabadsága, a szupermarket szabadsága és az online vásárlás szabadsága – annyira vagy szabad, amennyit ezeken a helyeken költhetsz. Jian Liu filmjeiben a fogyasztói társadalom egyes értékeinek és vívmányainak kínai importja így jár együtt az ezeket kritizáló műfaji kódok kisajátításával: egy zsák pénz és egy rakás hulla az óceán mindkét oldalán ugyanazt jelenti.

•

HAVE A NICE DAY (Hao ji le) – kínai, 2017. Rendezte és írta: **Jian Liu**. Gyártó: **Jiamei Spring Pictures / Le Joy Animation Studio**. Forgalmazó: **Cirko Film Kft**. *Feliratos.* 77 perc.